

Uus teadusdoktor Marta Velgan

PEREARSTIDE PUUDUSE PÕHJUSED EESTIS JA EUROOPAS: ERIALA- JA KARJÄÄRIVALIKUD NING PEREARSTIDE MIGRATSIOON

15. mail kaitses Marta Velgan arstiteaduse filosoofiadoktori väitekirja „Perearstide puuduse põhjused Eestis ja Euroopas: eriala- ja karjäärivalikud ning perearstide migratsioon“ (*Addressing the family physician shortage: career and migration intentions in Estonia and Europe*).

Väitekirja juhendajad olid pere-meditiini professor Ruth Kalda Tartu Ülikooli peremeditsiini ja rahvatervishoiu instituudi pere-meditiini õppetoolist ning dr Nele Michels ülikoolidevahelise peremeditsiiniõppe keskusest Belgias. Oponeeris pedagoogika vanemlektor Eeva Pyörälä Helsingi Ülikoolist.

Perearstide puudus on paljude riikide tervishoiusüsteemi ohustav probleem, mis vajab konkreetseid lahendusi ja sekkumisi. On tõestatud, et hästi korraldatud esmas-tasand aitab ennetada kroonilisi haigusi ja enneaegset surma ning vähendada ebavajalikke tervishoiu-kulutusi. Rahvastiku vananemine ja kroonilistesse haigustesse haigestu-mise sagenemine toob kaasa raskusi seoses piisava ja kvaliteetse arstiabi tagamisega.

Tervise Arengu Instituudi andmetel oli 2023. aastal Eestis

kokku 4772 arsti, kellest 939 (19,7%) olid perearstid. Kui arstide üldarv on viimastel aastatel Eestis kasvanud, siis perearstide arv on vähenenud. 2023. aastal oli Eesti perearstide keskmine vanus (56,1 aastat) suurem võrreldes kõikide arstide keskmise vanusega (50,6 aastat), kusjuures üle 65aastaste perearstide hulk on viimasel kümnendil peaaegu kahe-kordistunud.

Perearstide arvu piisavus tervis-hoius sõltub mitmest tegurist: arstiüliõpilaste huvi peremedit-siini eriala vastu, uute perearstide edasised karjäärivalikud, perears-tide väljaränne või nende lahku-mine peremeditsiinist mis tahes karjäärietapis. Doktoritöö peamine eesmärk oli täiendada teadmisi perearstide puuduse põhjustest ning kirjeldada tegureid, mis seda probleemi mõjutavad. Selleks viidi läbi eri meetoditega uuringud Eestis ja mitmes Euroopa riigis.

Kolme erineva uuringu tule-mused toovad esile küllaltki sarna-seid probleeme ning võimalikke lahendusi. Peremeditsiini eriala vastu huvi äratamiseks on oluline üliõpilaste varane kokkupuude peremeditsiiniga õpingute ajal ning eeskätt perearstidest eeskujude

olemasolu. Pärast seda, kui arst on valinud oma erialaks pereme-ditsiini, on väga tähtis pakkuda talle tuge karjääriteel püsimiseks. Paindlikud töötingimused, mis võimaldavad saavutada töö ja eraelu tasakaalu, mõjutavad nii tulevaste arstide kui juba tervishoius tööta-vate perearstide karjäärivalikuid, sealhulgas ka teise riiki tööle suun-dumist. Perearstide lahkumist peremeditsiinist või rännet teise riiki on võimalik vähendada, liht-sustades perearstipraksise loomise ja patsientide nimistule kandidee-rimise protsessi ning parandades töötingimusi, töökultuuri ja tervis-hoiukorraldust.